

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, AIHM Eski B Hukukçusu, @O_TSDLN, 2019. [Daha önce <https://www.patreon.com/posts/32886781> adresinde yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Former B Lawyer of the ECHR, @O_TSDLN, 2019. [Already published on the following website: <https://www.patreon.com/posts/32886781>] Permission to re-publish this translation has been granted for the purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced, without any commercial purpose, with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

[BÜYÜK DAİRE]

STRAND LOBBEN VE DİĞERLERİ/NORVEÇ KARARI

(B. No. 37283/13, 10/09/2019)

Ebeveynlik sorumluluklarının kaldırılması, Evlat edinilmeye izin verme, Aile hayatına saygı hakkı, Yeterli usulü güvencelerin sağlanması zorunluluğu

I – OLAYLAR VE OLGULAR

Başvuru, Norveç vatandaşı beş kişi tarafından yapılmıştır. Birinci başvuran T. Strand Lobben, ikinci başvuran X'in annesidir.

1. Acil Koruyucu Aileye Yerleştirme Tedbirinin Uygulanması Süreci

Bayan Strand Lobben, hamile olduğu zamanki zorlukların ardından, yardım için çocuk koruma hizmetlerine başvurmuş ve çocuğun doğumundan sonraki ilk üç ayda bir Ebeveyn-Çocuk Kurumunda kalmaları hususunda anlaşılmıştır. X'in 25 Eylül 2008 tarihinde doğumundan dört gün sonra kuruma taşınmışlardır.

Birinci başvuran, taşınmalarından yaklaşık üç hafta sonra 17 Ekim 2008 tarihinde, kurum personeliyle yaptığı ve çocuk koruma hizmetlerinin de hazır olduğu görüşmede merkezden ayrılmak istediğini bildirmiştir. Başvuran, merkezde kaldığı süre boyunca çocuğun beslenmesine özen göstermemiştir ve çocuk kilo kaybetmiştir. Çocuk koruma hizmetleri, X'in acil koruyucu aileye yerleştirilmesine ve annenin haftada bir buçuk saat onu görebilmesine karar vermiştir. Kararda, birinci başvuranın çocuğun babası olarak ismini söylediği kişinin babalık testi yapmasına izin vermediği, babanın çocuğun bakımını üstlenmek istemekle birlikte, henüz yasal bir hakkının olmadığı kaydedilmiştir.

Birinci başvuran, acil yerleştirme tedbirine karşı İlçe Sosyal Bakım Kurulu'na başvurmuştur.

Bir aile danışmanından ve Ebeveyn-Çocuk Kurumundan bir psikolog, birinci başvurana ilişkin 23 Ekim 2008 tarihli bir rapor hazırlamıştır. Rapor sonuç olarak, annenin çocuğun bakımını yapmakta yetersiz olduğundan ve destek ve takibe ihtiyaç duyduğundan bahsetmektedir. Annenin savunmasız olduğu ve ona psikolojik değerlendirme ve tedavi sağlanması gerektiği de ifade edilmiştir.

İlçe Sosyal Bakım Kurulu, yukarıdaki rapordaki tespitlere itimat etmesi gerektiğini belirtmiş ve 27 Ekim 2008 tarihinde acil yerleştirme kararını onaylanmıştır. Karardan önce, başvuran hukuki yardım yoluyla sağlanan avukatı eşliğinde itirazlarını sunmuş, ayrıca üç tanık dinlenilmiştir.

Birinci başvuran, karara itiraz etmiştir.

Sevk edildiği Çocuk Psikoloji Kliniğinde 03 ilâ 24 Kasım 2008 tarihleri arasında X hakkında altı farklı gözlemde bulunmuş olan bir ekip ulaştıkları sonuçları 05 Aralık 2008 tarihli raporlarında toplamışlardır. Raporlarında, X'in geldiğinde önemli derecede gecikmiş bir gelişim düzeyinde olduğunu, bir çocuk ile yakın bakımını sağlayan kişi arasındaki ilk etkileşimin kalitesinin büyük önem taşıdığını, X'in şimdi iyi bir psikososyal ve bilinçsel gelişim işaretleri sergilediğini belirtmişlerdir.

Vilayet Mahkemesi, 26 Ocak 2009 tarihinde, Kurul tarafından daimi bakım hususunda bir karar alınana kadar acil bakım tedbirinin kaldırılmasını gerektirecek bir durumun olmadığına hükmetmiştir.

Bu karara karşı üst mahkemeye gidilmemiştir.

2. Bakım Emrine İlişkin Süreç

İlgili belediye, 28 Kasım 2008 tarihinde, çocuğun çeşitli ihtiyaçlarına yönelik bakım becerilerinden birinci başvuranın yoksun olduğu gerekçesiyle bakım emri çıkartılmasını İlçe Sosyal Bakım Kurulundan talep etmiştir.

Kurul, 02 Mart 2009 tarihinde, X'in annesine geri verilmesi halinde hem psikolojik hem de fiili bakım açısından ciddi eksikliklerin ortaya çıkacağına kanaat getirmiştir. Bu nedenle, bakım emrinin gerekli ve X'in yararına olduğuna; yaşı ve bakım ihtiyaçları itibarıyla koruyu aileye yerleştirmenin en iyi çözüm olacağına hükmedilmiştir. İlçe Sosyal Bakım Kurulu, anne ve çocuk arasındaki görüşmeleri, senede altı defa iki saat şeklinde belirlemiştir.

Birinci başvuran, karara karşı Vilayet Mahkemesi nezdinde itiraz etmiştir.

Birinci başvuran, 14 Mayıs 2009 tarihinde, yakınlarından bir kişiyle birlikte irtibat görüşmesine katılmıştır.

Vilayet Mahkemesi, 19 Ağustos 2019 tarihinde, birinci başvuranın X'e bakma yeteneğinde iddia edilen kusurlarının bulunmadığı sonucuna ulaşmış ve Kurulun kararını kaldırmıştır. Mahkeme, X'in kilo almada karşılaştığı problemlerin göz iltihabından kaynaklanmış olabileceğini değerlendirmiştir. Çocuğun on aydır koruyucu aileyle birlikte kalmakta olması ve aralarında bir bağ oluşması dolayısıyla daha fazla

travmaya maruz kalmaması için çocuk bakım hizmetlerinin taraflara gerekli yardımda bulunmasına hükmedilmiştir.

Başvuranın, X'in hemen kendisine verilmesi talebi karşılanmamış fakat aralarındaki temaslar arttırılmış ve 01, 03, 04 ve 07 Eylül 2009 tarihlerinde birinci başvuranın ailesinin evinde irtibat görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bunlarda hazır bulunan gözlemci, her görüşmeye ve koruyucu annenin anlattıklarına ilişkin detaylı notlar tutmuş ve tüm görüşmelerin özet raporunu hazırlamıştır. Koruyucu anne, 01 Eylül'deki görüşmenin iyi geçtiğini ama X'in sonrasında çok yorgun görüldüğünü, huzursuz olduğunu ve yatağa zor yatırıldığını anlatmıştır. Raporda, X'in 03, 04 ve 07 Eylül tarihli görüşmelerde yorgun olduğunu yazılmıştır. Çocuğun yemek vakti olduğu hakkında bilgilendirilmelerine rağmen X'e yiyecek verilmemesini garip bulduğunu; birinci başvuranın bu bilgiye ilk gün önem vermesine rağmen, ikinci gün tekrar unuttuğunu belirtmiştir. Gözlemci, bu durumun birinci başvuranın kendisini güvende hissetmemesinde veya sormaktan korkmasından kaynaklanın kaynaklanmadığı hususunda kararsız olduğunu ifade edilmiştir. Hazırlanan rapor, ağlama, uyuma, kavrayış ve diğer davranışlar bakımından X'in görüşmelere olan tepkilerine dair bilgiler de içermektedir.

Belediye, Vilayet Mahkemesinin kararını istinafa götürmüştür.

Çocuk bakım hizmetleri, 09 Ekim 2009 tarihinde, psikolog B.S. ve aile terapisti E.W.A.'dan oluşan iki uzmanı X'in yukarıdaki görüşmeler sonrasındaki sert tepkilerini değerlendirmek üzere görevlendirmiştir. Uzmanlardan ayrıca, X'in tepkileriyle nasıl baş edeceği hususunda koruyucu anneye ve kabul ettiği takdirde irtibat görüşmeleri hususunda birinci başvurana tavsiye ve yönlendirmede bulunmaları da istenmiştir. Uzmanlar, 20 Şubat 2010 tarihinde raporlarını sunmuşlar ve herhangi bir irtibat görüşmesine katılmadıklarını raporda belirtmişlerdir. Raporda, irtibat görüşmelerinde birinci başvuranın yaşadığı güçlüklerin sadece doğum sonrası depresyona bağlanamayacağı ve daha çok yetersiz temel ebeveynlik becerisinin bir işareti olduğu ifade edilmiştir. Uzmanlar, başvuranın durumunun uzman bir psikolog tarafından daha detaylı tanımlanabileceği kanaatindedir.

İstinaf Mahkemesi, 04 Kasım 2009 tarihinde, dosyayı değerlendirme üzere uzman psikolog M.S.'yi görevlendirmiştir. M.S., ilkinde yalnızca birinci başvuranın, ikincisinde onunla birlikte annesi ve kız kardeşinin de katıldığı iki görüşmede bulunmuş; raporunu 03 Mart 2010 tarihinde hazırlamıştır. Uzmana göre, çocuğun annesinden aldığı bakımda ve yaşı ve gelişimi itibarıyla ihtiyaç duyduğu kişisel irtibat ve güvende ciddi eksiklikler vardır. Başvuranın mevcut durumu, küçük çocukların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları hakkında onunla normal bir diyaloga girilmesini imkânsız kılmaktadır. Uzman, yasada belirtilen yardım tedbirleri (evde yardım seansları veya diğer ebeveyn destek tedbirleri) yoluyla da çocuk için tatmin edici koşulların oluşturulamayacağını değerlendirmiştir.

İstinaf Mahkemesi, 23 ilâ 25 Mart 2010 tarihleri arasında duruşma yapmış; ilk başvuran, avukatıyla birlikte duruşmalara katılmıştır. Bu sürede on bir tanık ve uzman M.S. dinlenmiştir.

İstinaf Mahkemesi, 22 Nisan 2010 tarihinde, X'in zorunlu bakıma alınması yönündeki Kurul kararını tasdik etmiş ve birinci başvuranın irtibat görüşmelerinin sayısını senede dörtten ikiye düşürmüştür. Mahkeme, Ebeveyn-Çocuk Kurumunun 23 Ekim 2008 tarihli raporundaki bilgilere ve aile danışmanın, birinci başvuranın kurumdayken çocuğa bakımına ilişkin tutumuna dair açıklamalarına dayanmıştır. İstinaf Mahkemesi, Kurumun değerlendirmesinin doğru olduğunu ve Vilayet Mahkemesinin aksine olarak, X'in göz iltihabı olmasa dahi bu değerlendirmenin değişmesinin olası bulunmadığını belirtmiştir. İstinaf Mahkemesi, Çocuk Psikolojisi Kliniğinin 05 Aralık 2008 tarihli raporunu ve mahkemenin atadığı uzman M.S.'nin raporunu da esas almıştır.

Ebeveyn-Çocuk Kurumundaki kalış süresinin kısa olması hasebiyle, X'in koruyucu bakım altına yerleştirilmesinden sonra düzenlenen irtibat görüşmeleri esnasındaki birinci başvuranın davranışlarının dikkate alınmasının uygun olacağına hükmedilmiştir. Görüşmeleri izlemekle görevlendirilen iki kişinin raporu da olumlu değildir ve bunlardan birisi irtibat görüşmelerini tamamen olumsuz şekilde tasvir etmiştir. İstinaf Mahkemesi ayrıca, çocuk koruma hizmetlerince görevlendirilen psikolog ve aile terapistinin X'in birinci başvuranın ziyaretlerinden sonraki tepkilerini değerlendiren raporuna atıfta bulunmuştur.

İstinaf Mahkemesi, uzman M.S.'nin birinci başvuran ile X arasındaki irtibat görüşmelerin olumsuz geçtiği ve X için yapıcı olmadığı, anneye çocuğu görme hakkı verilmemesi gerektiği yönündeki değerlendirmelerini kaydetmiştir. Mahkeme, yardım tedbirlerin yeterli olmayacağı hususunda uzmanla hemfikirdir. İrtibat görüşmeleri bakımından, ilişkinin kesilmesini gerektiren istisnai ve güçlü nedenlerin bulunmadığını ama görüşmelerin çok kısa aralıklarla gerçekleşmemesi gerektiği belirtilmiştir. Bu itibarla görüşmeler, yılda dört kez dört saat üzerinde tespit edilmiştir.

Birinci başvuran, bu karara karşı temyiz talebinde bulunmamıştır.

3. Birinci Başvuranın X'e Karşı Olan Ebeveynlik Sorumluluklarının Kaldırılmasına ve Evlat Edinilmeye İzin Verilmesine İlişkin Süreç

Birinci başvuran, 29 Nisan 2011 tarihinde bakım emrinin kaldırılması veya X'le olan görüşme haklarının arttırılmasını talep etmiştir.

Başvuran, 2011 yazında evlenmiş ve 18 Ekim 2011 tarihinde çocukları Y dünyaya gelmiştir.

Bir klinik nöroloji uzmanı tarafından hazırlanan 18 Ekim 2011 tarihli raporda, başvuranın zekâsının normal seviyenin (85-115 IQ) alt derecelerinde (82-90 IQ) olduğu, IQ seviyesinin işaret ettiğinden daha büyük bir öğrenme güçlü sergilediği ve bunun bilinçsel bozukluk tanısıyla uyumlu olduğu belirtilmiştir.

İlçe Sosyal Bakım Kurulu, 28-30 Kasım 2011 tarihleri arasında başvuran ve temsilcisinin de katıldığı duruşmalarda, yirmi bir tanığı dinlemiştir. Kurul, 08 Aralık 2011 tarihinde, birinci başvuranın çocuğa karşı olan ebeveynlik sorumluluklarının kaldırılmasına ve X'in bakıcı ailesi tarafından evlat edinilmesine izin verilmesine karar vermiştir. Kurul, İstinaf Mahkemesinin 22 Nisan 2010 tarihli kararından sonra birinci başvuranın ebeveynlik yeteneklerinde bir iyileşme olduğunu gösteren herhangi bir

hususun bulunmadığını ve X'e gerekli bakımı sağlamakta halen yetersiz olduğunu değerlendirmiştir.

Birinci başvuran, karara itiraz etmiştir.

Vilayet Mahkemesi 13-15 Şubat 2012 tarihlerinde duruşma yapmış ve yirmi bir tanığı dinlemiştir. Çocuk bakım hizmetlerinin çağırdığı tanıklar arasında, koruyucu aile ve irtibat görüşmelerinin denetiminden sorumlu kişiler, uzman psikologlar B.S. ve M.S. ile Ebeveyn-Çocuk Kurumundan aile danışmanı bulunmaktaydı. Birinci başvuran, aile üyelerini, eşinin ve onun aile üyelerini ve psikoloji uzmanı K.M.'yi tanık olarak dinletmiştir. Duruşmalar sırasında birinci başvuran ve avukatı hazırır.

Vilayet Mahkemesi, annenin durumunun kimi alanlarda iyileştiğini kaydetmiştir. Ağustos 2011'de evlenmiştir, eşinin daimi bir işi vardır ve kız çocukları Y dünyaya gelmiştir. Ailenin taşındığı yeni belediyedeki çocuk bakım hizmetlerinin raporu, bakım hizmetlerinden yardım aldıkları takdirde, özel bir bakıma ihtiyaç duymayan Y'ye ailenin gerekli ilgiyi verebileceğini göstermektedir.

Bununla birlikte X, Y'nin aksine, birçok uzman tarafından savunmasız bir çocuk olarak tanımlanmaktadır. Çocuk ve Genç Kişiler Psikoloji Kliniğinden bir uzman, X'in kolaylıkla strese girdiğini ve çok fazla sakinlik, güven ve desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Gelecekteki gelişiminin sağlıklı olması için ona bakan kişinin bu durumun farkında olması ve bunu dikkate alması gerekmektedir. Mahkemede ifade verirken birinci başvuran, koruyucu bakımdan çıkartıldığı takdirde X'in ne gibi zorluklarla karşılaşacağını farkında olmadığı şeklinde davranışlar sergilemiştir ve onun savunmasızlık halini görememektedir. Birinci başvuranın temel endişesi, X'in ait olduğu yerde büyümesidir. Vilayet Mahkemesine göre, birinci başvuran, X'in özel bakım gereksinimlerini yeterince göremeyecek ve anlayamayacaktır ve bu gereksinimler karşılanmazsa, oldukça yüksek bir normal dışı gelişim tehlikesi bulunmaktadır.

Birinci başvuran, hikâyesini X'le olan bir fotoğrafıyla birlikte Haziran 2011'de internette paylaşmış; çocuk koruma hizmetleri ve koruyucu anne babaya yönelik, mahkemede doğru olmadığını kabul ettiği suçlamalarda bulunmuştur. Vilayet Mahkemesi, birinci başvuranın, umumi teşhirin ve yinelen hukuki süreçlerin uzun dönemde çocuk için zararlı olabileceğini düşünmediğini söylediğini belirtmiştir.

Mahkeme, koruyucu ailenin ve gözlemcinin, X'in irtibat görüşmelerinden sonraki duygusal tepkilerine dair anlatımlarını da dikkate almıştır. Mahkeme, psikolog K.M.'nin, X için en iyi sonucun biyolojik anneye verilmesi olduğu şeklindeki tespitinin 1960'larda araştırmalara dayandırıldığını ve son bebek araştırmalarıyla uyuşmadığını belirtmiştir. Dahası, mahkemede dinlenen diğer uzmanlar X'in annesine verilmesine karşı çıkmıştır.

Vilayet Mahkemesi sonuç olarak, birinci başvuranın X'e gerekli bakımı sağlayacağını son derece muhtemel olduğunu gösterir derecede değişmediğine, yol açacağı ciddi sorunlardan dolayı X'in birinci başvurana iadesinin bir seçenek olmadığına ve X'in, onlardan alınması halinde ciddi problemlere yol açacak derecede koruyucu ailesiyle bağ

oluşturduğuna karar vermiştir. Bu nedenlerle, bakım emrinin kaldırılması reddedilmiştir.

Ebeveynlik sorumlulukların kaldırılması ve evlat edinilmeye izin yönünden ise bakım emri çıkartılmasının, ebeveynlik sorumluluklarının kaldırılması için kural olarak yeterli olacağı fakat Yüksek Mahkeme kararlarında da değinildiği üzere bunun çok müdahaleci bir karar olduğu ve sağlam gerekçelere ihtiyaç duyduğu hatırlatılmıştır.

Evlat edinilmenin şartları, daha da katıdır ve Çocuk Koruma Yasası'nın 4-20 maddesinin 3. paragrafındaki dört koşulun karşılanması gerekmektedir. Bunlar, (a) ilk başvuranın çocuğa gerekli bakımı sağlamakta sürekli yetersiz kalacağının veya X'in, oradan koparılmasının ciddi sorunlara yol açacağı derecede koruyucu aile ve o ortama bağlandığının olası görülmesi, (b) evlat edinilmenin çocuğun menfaatine olması, (c) evlat edinmek isteyen kişilerin koruyucu anne baba olması ve kendi çocukları gibi yetiştirmeye uygun olduklarını göstermeleri ve (d) Evlat Edinme Yasası'ndaki evlat edinme şartlarının karşılanmasıdır.

Vilayet Mahkemesi, X'in şimdi üç buçuk yaşında olduğunu ve üç haftalık olmasından itibaren koruyucu ailesiyle birlikte kaldığını kaydetmiştir. X, savunmasız bir çocuktur ve evlat edinme, anne babası olarak gördüğü koruyucu ailesiyle olan aidiyet hissini güçlendirecektir. Psikolojik ebeveynleriyle güvenli ve sağlam bir aidiyet yaşaması çocuğun gelişimi bakımından özellikle önemlidir. Evlat edinilme X'e, koruyucu aile süresinin sağlayabileceğinden daha uzun bir süre aidiyet ve güven duygusu verecektir. Mahkemeye göre, yaşamının ilk üç haftasını annesiyle geçirmesine ve onunla birçok irtibat görüşmesine katılmasına rağmen, psikolojik olarak anneye bağlanmamıştır. Sonraki evrelerle, birinci başvuranın annesi olduğunu ona söylenmesine rağmen bu durum değişmemiştir. Mahkeme ayrıca, daha fazla irtibat görüşmeleri düzenlenmesi bile koruyucu ailenin, birinci başvuranın çocukla görüşmesi hususunda olumlu bir tavır takınmış olduğunu da göz önüne almıştır.

Vilayet Mahkemesi yaptığı genel değerlendirme neticesinde, ilk başvuranın ebeveynlik sorumluluklarının kaldırılmasının ve koruyucu ailenin X'i evlat edinmesine izin verilmesinin çocuğun menfaatine olduğuna hükmetmiştir. Evlat edinmeye izin vermek için ehemmiyetli gerekçelerin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mahkeme, X'in evlat edinilmesine karar verdiğinden, birinci başvuranın görüşme haklarına dair bir hüküm kuramayacağını ve bunun koruyucu ailenin karar vereceği bir mesele olduğunu belirtmiştir.

Birinci başvuran, karara karşı istinafa gitmiştir. İstinaf Mahkemesi, 22 Ağustos 2012 tarihinde, gerekli şartların olmadığı gerekçesiyle istinaf talebini reddetmiştir. Dava, kanunun yeknesak uygulanması bakımından önemli herhangi bir yeni hukuki meseleyi barındırmamaktadır ve yeni delil olarak sunulan değerlendirmeyi yapan kişi Vilayet Mahkemesi önünde beyanda bulunmuştur, ayrıca bu belge davanın sonucunu değiştirmeyecektir. Vilayet Mahkemesinin gerekçeleri ikna edicidir ve birinci başvuran, bu mahkeme tarafından uzman bir bilirkişinin dinlenilmesini talep etmemiştir ve kendisinin bir uzman bilirkişi görevlendirmesinin neden gerekli olduğuna dair de bir

gerekçe sunmamıştır. Dolayısıyla, Vilayet Mahkemesinin kararında veya usulde ciddi kusurlar ve istinaf izni verilmesi için bir gerekçe yoktur.

Başvuran, 24 Eylül 2012 tarihinde Yüksek Mahkemeye başvurmuştur. Yüksek Mahkeme Temyiz Kurulu, 15 Ekim 2012 tarihinde temyiz talebini reddetmiştir.

II – AİHM'E BAŞVURU VE İDDİALAR

12 Nisan 2013 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvuru yapılmıştır.

Başvuranlar, X hakkındaki kamusal korumanın sonlandırılmaması, birinci başvuranın onun üzerindeki ebeveyn sorumluluklarının kaldırılması ve çocuğun evlat edinilmesine izin verilmesi nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesindeki aile hayatına saygı haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur.

Daire, 30 Kasım 2017 tarihinde, birinci ve ikinci başvuranın şikâyetlerini kabul edilebilir bulmuş ve çoğunluk kararıyla Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir.

Başvuranlar, davanın Büyük Daire tarafından tekrar görülmesini talep etmişler ve bu talepleri Büyük Daire Paneli tarafından kabul edilmiştir.

17 Ekim 2018 tarihinde İnsan Hakları Binasında bir duruşma yapılmıştır.

III – HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Ön Meseleler

Norveç Hükümeti, başvurunun yalnızca Yüksek Mahkemenin 15 Ekim 2012 tarihli kararıyla sonlanan süreçteki tedbirlere ilişkin olduğunu ve evlat edinme öncesinde X'in bakım altına alınmasına ve birinci başvuranın görüşme haklarına yönelik işlemlerin Büyük Dairenin yetkisi haricinde kaldığını ileri sürmüştür (§ 142).

AİHM, Büyük Daire önüne gelen bir davanın içerik ve kapsamının Daire'nin kabul edilebilirlik hakkındaki kararıyla sınırlandırıldığını ve daha önce kabul edilemez bulunan hususların Büyük Daire tarafından incelenemeyeceğini hatırlatmıştır (§ 144; bkz. *Ilenseher/Almanya* [BD], B. No. 10211/12 ve 27505/14, 04 Aralık 2018, § 100).

Somut davada Daire, ebeveyn sorumluluklarının kaldırılmasına ve X'in evlat edinilmesi hakkındaki işlemlere yönelik iddiayı kabul edilebilir bulmuştu (§ 144). Başvuranlar, Büyük Daire'ye sevk taleplerinde şikâyetlerini genişletmeye çalışmış ve 2008 ilâ 2010 arasındaki dönemi de iddialarına dâhil etmişlerdir. Bu iddialar, Dairenin kabul edilebilirlik kararının kapsamı içinde yer almamaktadır ve Büyük Daire önüne de iç hukuk yolları tüketilmeksizin ve son karardan altı aydan fazla bir süre geçtikten sonra getirilmişlerdir (§ 146).

AİHM sonuç olarak, İstinaf Mahkemesinin 22 Nisan 2010 tarihli kararının öncesindeki veya bununla sona eren işlemleri değerlendirme yetkisinin olmadığına karar vermiştir (§ 147). Ancak davayı incelerken, bu işlemleri ve alınan kararları da bağlam içine yerleştirmek zorunda olacağına ve ister istemez bir ölçüde bunları göz önüne alması gerektiğine dikkat çekmiştir (§ 148; bkz. *Jovanovic/İsveç*, B. No. 10592/12, 22 Ekim 2015, § 73; *Mohamed Hasan/Norveç*, B. No. 27496/15, 26 Nisan 2018, § 151).

Hükümet öte yandan, birinci başvuranın evlat edinilmiş olan X adına başvuru yapma hakkının bulunmadığını ileri sürmüştür (§ 154).

AİHM öncelikle, birinci başvuran ile X arasındaki hukuki bağların sonlandırılmış olmasının tek başına birinci başvuranın çocuk adına başvuruda bulunma hakkının olup olmadığı bakımından belirleyici olmadığına dikkat çekmiştir (§ 156; bkz. *A.K. ve L./Hırvatistan*, B. No. 37956/11, 08 Ocak 2013, § 46). Birkaç olayda, velayet hakkı bulunmayan ebeveynlerin küçük çocuk adına başvuruda bulunabileceğine karar verilmiştir (bkz. *Scozzari ve Giunta/İtalya* [BD], B. No. 39221/98 ve 41963/98, §§ 138 ve 139, AİHM 2000-VIII). Temel ölçüt, çocuğun yararlarına olan bazı meselelerin kendisinin dikkatine sunulmayabileceği ve çocuğun Sözleşme haklarına yönelik etkin bir korumadan mahrum bırakılabileceği tehlikesidir (§ 157; bkz. *Lambert ve Diğerleri/Fransa* [BD], B. No. 46043/14, § 94, AİHM 2015 (alıntılar)).

Biyolojik anne babaların çocukları adına yaptıkları başvurularda, ebeveyn ile çocuk arasında yine de bir menfaat çatışması tespit edilebilmektedir. Taraflar arasındaki menfaat çatışmasının, bir kişinin diğeri adına yaptığı başvurunun kabul edilebilirliğiyle ilgili bulunmaktadır (§ 158; bkz. *Kruškić/Hırvatistan* (k.k.), B. No. 10140/13, 25 Kasım 2014, §§ 101 ve 102).

AİHM, birinci ve ikinci başvuran arasındaki menfaat çatışması meselesinin, birinci başvuranın her ikisi adına dile getirdiği aile hayatının ihlali şikâyetiyle örtüştüğünü ve iç içe geçtiğini değerlendirmiştir. Birinci başvuranın X adına yaptığı şikâyetin reddedilmesini gerektirecek bir menfaat çatışması tespit edilmediğinden, Hükümetin bu itirazı da kabul edilmemiştir (§ 159).

B. Esas

1. Dairenin Kararı

Daire, ulusal sürecin 1992 tarihli Çocuk Koruma Yasasına uygun olduğuna ve Sözleşme'nin 8/2 maddesi anlamında meşru bir amaç güttüğüne ikna olmuştu. Müdahalenin gerekliliği bakımından Dairenin çoğunluğu, söz konusu tedbiri haklı kılan istisnai koşulların bulunduğu ve ulusal makamların X'in menfaatine yönelik üstün gelen zorunluluklar tarafından harekete geçirildiğine karar vermişti (§ 160).

2. Büyük Dairenin Değerlendirmesi

(a) Genel İlkeler

AİHM, anne baba ve çocuğun karşılıklı olarak birbirinin refakatinden istifade etmelerinin, aile hayatının temel bir unsurunu oluşturduğunu ve böyle bir istifadeyi engelleyen ulusal tedbirlerin bu hakka bir müdahale teşkil ettiğini belirtmiştir. Bu şekildeki herhangi bir müdahale, kanuna uygun olmadığı, 8/2 madde anlamında meşru bir amacı gütmeyeceği ve demokratik bir toplumda gerekli görülmediği müddetçe ihlal olacaktır (§ 202; bkz. *K. ve T./Finlandiya* [BD], B. No. 25702/94, § 151, AİHM 2001-VII; *Johansen/Norveç*, B. No. 17383/90, 07 Ağustos 1996, § 52).

Bir çocuğun aile hayatı söz konusu olduğunda, çocuklar hakkındaki tüm kararlarda çocuğun menfaatinin azami önem taşıdığı hususunda uluslararası hukuk da dâhil olmak üzere geniş bir mutabakat mevcuttur (bkz. *Neulinger ve Shuruk/İsviçre* [BD], B. No. 41615/07, § 135, AİHM 2010). AİHM de çocukların gözetimini ve görüşme kısıtlamalarını kapsayan tüm davalarda, çocuğun menfaatinin diğer tüm mülahazalardan önce geleceğini vurgulamıştır (§ 204; bkz. *Jovanovic/İsveç*, yukarıda anılan, § 77; *Gnahoré/Fransa*, B. No. 40031/98, § 59, AİHM 2000-IX).

Bir ayrılık durumunda, aile birliğinin ve ailenin tekrar birleşmesinin 8. maddenin özünden kaynaklanan hususlar olması nedeniyle; aile hayatını kısıtlayan kamusal gözetim tedbirlerin uygulanması durumunda yetkililerin, makul biçimde uygulanabilir olur olmaz ailenin bir araya gelmesini kolaylaştırıcı önlemleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır (§ 205; bkz. *K. ve T./Finlandiya* [BD], yukarıda anılan, § 178).

Anne baba ile çocuğun menfaatlerinin çatışması durumunda ise ulusal makamlar bu menfaatler arasında bir denge kurmalı ve ebeveynlerinkine üstün gelen çocuğun menfaatlerine hususi bir önem vermelidirler (§ 206; bkz. *Sommerfeld/Almanya* [BD], B. No. 31871/96, § 64, AİHM 2003-VIII (alıntılar)).

Ailesiyle olan bağlarının kesilmesinin, onu köklerinden koparmak anlamına gelecek olması nedeniyle; çocuğun menfaatleri en başta, ailenin özellikle yetersiz olduğunu ortaya çıktığı durumlar hariç, ailesiyle olan bağlarının sürdürülmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla aile bağları, ancak çok istisnai koşullarda ve kişisel ilişkilerin korunması ve uygun olan hallerde ailenin yeniden inşası için her şey yapıldıktan sonra kesilebilir (bkz. *Gnahoré/Fransa*, yukarıda anılan, § 59). Diğer taraftan, çocuğun sağlam bir çevrede gelişmesi de kesinlikle onun menfaatinedir ve ebeveynlere çocuğun sağlık ve gelişimine zarar verecek tedbirleri aldırma hakkı tanınmaz (§ 207; bkz. *Neulinger ve Shuruk/İsviçre* [BD], yukarıda anılan, § 136; *Maršálek/Çek Cumhuriyeti*, B. No. 8153/04, 04 Nisan 2006, § 71).

Bu husustaki yol gösterici diğer bir ilke, bakım emrinin şartlar elverir vermez sonlandırılacak geçici bir tedbir olarak görülmesi ve geçici bakıma ilişkin herhangi bir tedbirin anne baba ile çocuğun bir araya getirilmesi nihai amacına uygun olması gerektiğidir (bkz. *Olsson/İsveç (no. 1)*, 24 Mart 1988, § 81, A Serisi no. 130). Yukarıda bahsedilen makul biçimde uygulanabilir olur olmaz aile birleşimini kolaylaştırma şeklindeki olumlu yükümlülük, sürekli şekilde çocuğun menfaatini gözetme

yükümlüğüyle tartılmak kaydıyla, gözetim devresinin başlamasından itibaren giderek artan bir güçle yetkili makamları sıkıştırmaya başlayacaktır (bkz. *K. ve T./Finlandiya* [BD], yukarıda anılan, § 178). Zamanın akışının, çocuk ile birlikte yaşamadığı anne babası arasındaki ilişkiler bakımından düzeltilemez sonuçları olabileceğinden; böyle bir durumda bir tedbirin yeterliliği, uygulanışının hızliliğiyle değerlendirilmelidir (bkz. *S.H./İtalya*, B. No. 52557/14, 13 Ekim 2015, § 42). Dolayısıyla, ailenin dağılmasına, yetkililerin bahsedilen yükümlülüklerini yerine getirememeleri yol açmışsa; evlat edinmeye izin verme kararını anne baba ile çocuk arasında bağ noksanlığı gerekçesine dayandıramazlar (bkz. *Pontes/Portekiz*, B. No. 19554/09, 10 Nisan 2012, §§ 92 ve 99). Dahası, birbirlerine kolay ve düzenli erişimlerinin önüne engeller konulduğu takdirde, aile üyeleri arasındaki bağlar ve sonuca ulaşan zoraki bir araya gelme isteği zayıflayacaktır (bkz. *Scozzari ve Giunta/İtalya* [BD], yukarıda anılan, § 174; *Olsson/İsveç* (no. 1), yukarıda anılan, § 81). Bununla birlikte, çocuğun kamu gözetimine alınmasından itibaren epey bir zaman geçtiğinde; çocuğun fiili ailevi durumunun tekrar değiştirilmemesindeki menfaati, anne babanın ailenin birleştirilmesindeki menfaatlerine üstün gelebilir (§ 208; bkz. *K. ve T./Finlandiya* [BD], yukarıda anılan, § 155).

Koruyucu aile düzenlemesinin, başvuranların çocukla olan hukuki bağlarının daimi olarak kesilmesi sonucunu doğuracak ebeveyn sorumluluklarından yoksun kılma ve evlat edinilmeye izin verme gibi daha geniş kapsamlı bir tedbirle değiştirilmesi, ancak istisnai şartlarda uygulanmalıdır ve bunlar, ancak çocuğun menfaatine yönelik üstün gelen zorunluluklarca harekete geçirilirlerse haklı kılınabilirler (bkz. *Johansen/Norveç*, yukarıda anılan, § 78; *Aune/Norveç*, B. No. 52502/07, 28 Ekim 2010, § 66). Evlat edinmenin tam da doğası gereği, hakiki bir aile birleşimin canlandırılması umudu yoktur ve bundan ziyade, daimi şekilde yeni bir aileye yerleştirilmek çocuğun menfaatinedir (§ 209; bkz. *R. ve H./Birleşik Krallık*, B. No. 35348/06, 31 Mayıs 2011, § 88).

AİHM, başvuruya konu edilen tedbirlerin gerekçelerinin Sözleşme'nin 8/2 maddesi anlamında ilgili ve yeterli olup olmadığına karar verirken; ailenin rolüne ve devletin aile meselelerine müdahalesine ilişkin gelenekler ve bu alandaki kamusal tedbirlere yönelik kaynakların mevcudiyeti gibi etmenlere bağlı olarak kamu makamlarının çocuğun gözetimine müdahalesinin uygunluğuna yönelik algıların bir Sözleşmecî Devletten diğerine değiştiğini göz önünde tutmaktadır. Ancak her durumda, neyin çocuğun menfaatine olduğu mülahazası hayati önem taşır. Dahası, ulusal makamların sıklıkla tam da bakım tedbirlerinin planlandığı ya da uygulanmalarının hemen sonrasında ilgili kişilerle doğrudan temasa geçmenin avantajından faydalandıkları da akılda tutulmalıdır. Bundan, AİHM'in görevinin, çocukların gözetiminin ve çocukları kamu gözetimine alınan ebeveynlerin haklarını düzenleme sorumluluklarını yerine getirilmesinde yerel makamların yerine geçmek değil; tersine, takdir yetkilerini kullanırken bu makamlarca alınan kararları Sözleşme uyarınca gözden geçirmek olduğu anlaşılmaktadır (§ 210; bkz. *K. ve T./Finlandiya* [BD], yukarıda anılan, § 154; *Johansen/Norveç*, yukarıda anılan, § 64).

Meselelerin niteliği ve örneğin bir yanda sağlığını veya gelişimin ciddi biçimde tehdit ettiği değerlendirilen bir durumdaki çocuğu korumanın önemi, diğer yanda koşullar izin verir vermez aileyi birleştirme amacı gibi bahse konu menfaatlerin ciddiyeti gözetildiğinde; yetkili ulusal makamlara tanınan takdir payı değişecektir. AİHM bu itibarla, bir çocuğu gözetim altına almanın gerekliliğini değerlendirirken yetkililerin geniş bir takdir payına sahip bulunduğunu kabul etmektedir (bkz. *K. ve T./Finlandiya* [BD], yukarıda anılan, § 155; *Johansen/Norveç*, yukarıda anılan, § 64). Ancak, bu pay sınırsız değildir. AİHM kimi durumlarda, çocuğu kamusal gözetime almadan önce yetkililerin destekleyici veya önleyici olanlar gibi daha az sert tedbirler alıp almadığına ve bunların sonuç vermediğinin ortaya çıkıp çıkmadığına önem vermiştir (bkz. *Olsson/İsveç* (no. 1), yukarıda anılan, § 81; *R.M.S./İspanya*, B. No. 28775/12, 18 Haziran 2013, § 86; *Kutzner/Almanya*, B. No. 46544/99, § 75, AİHM 2002-I). Ebeveynlerin erişim hakları üzerine yetkililerce konulan sınırlandırmalar gibi ilave herhangi bir kısıtlamaya ve anne baba ile çocuğun aile hayatına saygı hakkının etkin korunmasını sağlamak için tasarlanan herhangi bir yasal güvencelere ilişkin olarak, daha katı bir denetim öngörülmektedir. Böyle ilave kısıtlamalar, ebeveynler ile küçük çocuk arasındaki aile ilişkilerinin bilfiil engellenmesi tehlikesine yol açmaktadır (§ 211; bkz. *K. ve T./Finlandiya* [BD], yukarıda anılan, § 155; *Johansen/Norveç*, yukarıda anılan, § 64).

AİHM, kamusal bakım tedbirlerine ilişkin davalarda, anne babanın düşünce ve menfaatlerinin ulusal makamların bilgisine getirilmesini ve onlarca gereği gibi dikkate alınmasını ve ellerinde olan yolları vaktinde kullanabilmelerini sağlayacak biçimde yürütülüp yürütülmediğine karar vermek için yetkililerin karar alma sürecini de değerlendirecektir (bkz. *W./Birleşik Krallık*, 08 Temmuz 1987, § 63, A Serisi no. 121; *Elsholz/Almanya* [BD], yukarıda anılan, § 52). Belirlenmesi gereken şey, davanın özel koşulları ve bilhassa alınacak kararların ciddi niteliği itibarıyla, bir bütün olarak bakıldığında, anne babanın gerekli menfaat korumasını onlara sağlamaya yetecek bir ölçüde karar alma sürecine dâhil olup olmadıkları ve davalarını tamamıyla arz edip edemedikleridir (bkz. *W./Birleşik Krallık*, yukarıda anılan, § 64; *T.P. ve K.M./Birleşik Krallık* [BD], B. No. 28945/95, § 72, AİHM 2001-V (alıntılar); *Neulinger ve Shuruk/İsviçre*, yukarıda anılan, § 139; *Y.C./Birleşik Krallık*, B. No. 4547/10, 13 Mart 2012, § 138). Bahsi geçen mülahazalardan, ailenin çocukla bir araya gelmesini temin etmek amacıyla anne babanın yargısal yollara başvurmuş olmasının, onlara karşı kullanılamayacağı anlaşılmaktadır. Bunun haricinde, böyle davalarda herhangi bir usulü gecikmenin, mahkemeye getirilen bir meselenin mahkemenin davayı görmesinin öncesinde fiilen karara bağlanmasına yol açacağı tehlikesi daima bulunmaktadır. Aynı şekilde, aile hayatına etkin bir saygı, ebeveynler ile çocuk arasındaki gelecekteki ilişkilerin, sadece ilgili mülahazaların ışığında kararlaştırılmasını gerektirir; zamanın geçişi tarafından değil (§ 212; bkz. *W./Birleşik Krallık*, yukarıda anılan, § 65).

Karar alma sürecinin anne babanın menfaatlerini yeterince koruyup korumadığı, her bir davanın özel koşullarına bağlıdır (bkz. *Sommerfeld/Almanya* [BD], yukarıda anılan, § 64). Kural olarak, ilgili olgulara ulaşma yöntemleri de dâhil olmak üzere

önlerindeki delilleri değerlendirmek ulusal mahkemelere düşmektedir (bkz. *Vidal/Belçika*, 22 Nisan 1992, § 33, A Serisi no. 235-B). Ulusal mahkemelerin, velayet hakkı bulunmayan bir anne babaya görüşme hakkı tanınması meselesine daima bir psikoloji uzmanını dâhil etmek zorunda olduklarını söylemek çok ileri gidecektir. Ancak bu konu, söz konusu çocuğun yaşı ve olgunluğu göz önüne alındığında, her bir olayın özel koşullarına bağlıdır (§ 213; bkz. *Sommerfeld/Almanya* [BD], yukarıda anılan, § 71).

(b) İlkelerin Mevcut Olaya Uygulanması

AİHM, Nisan 2011'de başlayan ve Ekim 2012'de sona eren ebeveynlik sorumluluklarını kaldırma ve X'in evlat edinilmesine izin verme sürecinde alınan kararların başvuranların aile hayatlarına saygı hakkına tartışmasız biçimde müdahale ettiğini tespit etmiştir. Müdahale, yasaya, yani Çocuk Koruma Kanunu'na, uygundu ve X'in "sağlık ve ahlakının korunması" ile "hak ve özgürlüklerince" haklı kılınmıştı (§ 214).

Yetkililer bununla birlikte, ebeveynlik sorumluluğunun geri alınmasına ve evlat edinmeye izne götüren süreçte, çocuğun ve biyolojik ailesinin menfaatleri arasında gerçek bir dengeleme çalışması gerçekleştirmeye teşebbüs etmemiş, her iki menfaat kümesini bir araya getirme yerine çocuğun menfaatlerine odaklanmış ve onların tekrar bir araya gelmesi üzerinde ciddi biçimde asla düşünmemişlerdir. AİHM, bakım emrinin kaldırılması ya da daha geniş görüşme hakları verilmesi için başvurduğu zaman, birinci başvuranın hayatında önemli değişiklikler geçirmekte olmasının (itiraz edilen yargılamaların başladığı yazın ve güzün evlenmiş ve ikinci çocuğu olmuştur) muhtemel önemini, yetkili ulusal makamların yeterince değerlendirdiğine ikna olmamıştır. Vilayet Mahkemesi kararı büyük ölçüde, birinci başvuranın bakım sağlama kapasitesinin yetersizliğinin değerlendirilmesine bina edilse bile; bu değerlendirmeyi yaparken dayandığı olgusal temel, karar alma sürecinde birkaç eksikliği ortaya koymaktadır (§ 220).

İncelemeye tabi tutulan kararlar birinci başvuran ile X arasında çok sınırlı bir ilişkinin olduğu bir bağlamda alınmıştı. İlçe Sosyal Bakım Kurulunun 02 Mart 2009 tarihli kararı ve Vilayet Mahkemesinin 19 Ağustos 2009 tarihli kararını bozan İstinaf Mahkemesinin 22 Nisan 2010 tarihli kararı, koruyucu aile düzenlemesinin uzun süreli olacağını ve X'in koruyucu ailede büyümesinin çok muhtemel bulunduğu mülahazasına dayandırılmıştı. İstinaf Mahkemesi, irtibat görüşmelerinin bu itibarla, anne ve X arasındaki ilişkinin köklerine aşına kalabilsin diye sürdürülmesini hizmet edeceğini belirtmiştir. Bundaki amaç, çocuğun gelecekte biyolojik annesinin bakımına döndürülmesine yönelik bir ilişki kurulması değildi. İrtibat görüşmelerinin uygulaması bakımından ise bunlar, örneğin nerede yapıldıkları ve kimlerin hazır bulunduğu bakımından birinci başvuranın X'le serbestçe bağ kurmasına elverişli değildi. Çoğu defa bu görüşmelerin bir işe yaramamış olmasına karşın, seçenek ayarlamaları denemek için çok az şey yapıldığı ortaya çıkmaktadır. AİHM özetle, başvuranlar arasında gerçekleşen

tek tük irtibatın, birinci başvuranın bakım yeteneklerine dair net sonuçlar çıkartılabileceği sınırlı bir delil sağlamaktadır (§ 221).

AİHM, 2009 ve 2010'daki evvelki yargılamalarda istenilenlerden bu yana hiçbir güncel uzman raporunun olmamasını önemli görmektedir. Öncekiler, X'in Eylül 2009'un başlarındaki irtibat görüşmelerine tepkilerine ilişkin olarak çocuk koruma hizmetlerinin isteği üzerine psikolog B.S. ve aile terapisti E.W.A. tarafından hazırlanan rapor ve İstinaf Mahkemesinin talebiyle psikolog M.S.'nin hazırladığı rapordur. İlki, 20 Şubat 2010 ve ikincisi 03 Mart 2010 tarihine uzanmaktaydı. Vilayet Mahkemesinin 22 Şubat 2012 tarihli kararı zamanında her iki rapor da iki yıllıkta. Her ne kadar B.S. ve M.S. mahkeme önünde sözlü açıklamalarda bulunmuşlarsa da bu iki psikolog, anılan raporlardan evvel yaptıklarının haricinde sonradan herhangi bir gözlem gerçekleştirmemişlerdi ve bunlardan sadece M.S.'nin raporu başvuranlar arasındaki etkileşimin gözlemlenmesine dayandırılmıştı ki o da yalnızca iki defalığınadır (§ 222).

Bilirkişi raporuna gerek olup olmadığına karar vermek genel olarak ulusal makamlara ait olmakla birlikte; AİHM, yeni bir uzman incelemesi yapılmamasının birinci başvuranın yeni durumunun ve o zamanki bakım yeteneklerinin olgusal değerlendirmesini ciddi manada sınırlandırdığı kanaatindedir. Bu şartlar altında, Vilayet Mahkemesinin ileri sürüyor görüldüğü şeyin aksine, yinelen hukuki süreçlerin uzun dönemde çocuk için zararlı olacağını takdir edememesi mantıken birinci başvuranın aleyhine kullanılamaz (§ 223).

Ek olarak, Vilayet Mahkemesinin gerekçesinden, birinci başvuranın bakım yeteneğini değerlendirirken savunmasız bir çocuk olarak X'in kendine has ihtiyaçlarına hususen göz önünde bulundurulduğu anlaşılmaktadır. Çocuğun koruyucu bakıma yerleştirilmesine dair ilk kararın temel gerekçesini X'in savunmasızlığı oluşturmaktadır. Vilayet Mahkemesinin kararı bununla birlikte, üç haftalık olmasından beri koruyucu aile yanında yaşamış olmasına rağmen, X'in bu savunmasızlığının halen ne şekilde sürmekte olduğuna yönelik hiçbir bilgi içermemektedir. Karar, kolayca strese girdiği, oldukça fazla sakinliğe, güvenliğe ve desteğe ihtiyaç duyduğu şeklindeki uzmanlarca yapılan kısa bir tasvirinin ve özellikle birinci başvuranın duygusal taşkınlıklarıyla karşılaştığında, X'in onunla ilişki kurmaya yönelik direncini ve geri çekilmesini belirtmesinin haricinde X'in savunmasızlığının mahiyetine ilişkin neredeyse hiçbir analiz içermemekteydi. AİHM'in görüşüne göre, mevzu bahis olan menfaatlerin ciddiyeti dikkate alındığında yetkili makamlar, X'in savunmasızlığını daha detaylı değerlendirmekle yükümlüydüler (§ 224).

AİHM, başvuruya konu 22 Şubat 2012 tarihli hükme götüren karar alma sürecinin, başvuranların bütün düşünce ve menfaatlerinin gereğince gözetilmesini sağlayacak biçimde yürütülmediğini değerlendirmiştir. Bu çerçevede, birinci başvuranın yeni ailevi durumuna rağmen, gerekli bakımı sağlama kapasitesi hakkında güncel bir bilirkişi incelemesi gerçekleştirilmemesini, bu unsurun Vilayet Mahkemesinin kararında taşıdığı önemi, düzenlenen irtibat görüşmelerinde çıkartılabilecek delillerin sınırlılığını ve X'in süregelen savunmasızlığı hususundaki gerekçe yetersizliğini dikkate almıştır.

Dolayısıyla, müdahalenin ağırlığı ve söz konusu menfaatlerin ciddiyetiyle orantılı güvencelerin sürece eşlik ettiği hususunda tatmin olmamıştır (§ 225).

Bu nedenle, her iki başvuran açısından Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir (§ 226).

IV – Adil Tatmin (41. Madde)

AİHM, dörde karşı on üç oyla, birinci başvurana manevi tazminat olarak 25.000 avro (EUR) ödenmesine ve bire karşı on altı oyla, X'in maruz kaldığı manevi zararlar için ihlal tespitinin adli tatmin oluşturduğuna karar vermiştir (§ 230).

AİHM, gerçekten yapıldıklarını başvuranların ortaya koymamaları nedeniyle ulusal mahkemeler ve Daire önündeki masraf ve giderlere ilişkin başvuranların talebini reddetmiştir. Büyük Daire yargılaması bakımından ise seyahat masrafları haricindeki kısım şarta bağlı anlaşmaya (kazanmazsak ücret de almayız kuralı) dayalı ileri sürülmüştü. Buna göre, başvurudan bir sonuç elde edilmesi halinde birinci başvuran avukata 9.000 EUR ödeyecektir. Sadece avukat ile müvekkili arasında yükümlülük doğuran böyle anlaşmalar AİHM'i bağlamamaktadır. Hükmedilecek masraf ve gider miktarı, bunların sadece gerçekten yapılmalarına değil aynı zamanda makul miktarda olmalarına göre de tespit edilmektedir (bkz. *Iatridis/Yunanistan* (Adil Tatmin) [BD], B. No. 31107/96, § 55, AİHM 2000-XI). İçtüzüğün 60/2 kuralı uyarınca, her bir talebin ayrıntılı detaylarının sunulması gerekmektedir ve bunun yapılmaması halinde talep tamamen veya kısmen reddedilebilecektir (bkz. *A, B ve C/İrlanda* [BD], B. No. 25579/05, § 281, AİHM 2010). Başvuranın talep ettiği miktara Hükümet tarafından itiraz edilmemesi nedeniyle, dörde karşı on üç oyla, başvuranın Büyük Daire önündeki yargılama bakımından istediği 9.564 EUR'un 9.350 EUR'luk kısmına hükmedilmiştir (§ 234).

Ayrıık Görüşler

Yargıçlar Kjølbrot, Poláčeková, Koskelo ve Nordén ortak muhalif görüş; yargıçlar Koskelo ve Nordén ayrı bir ortak muhalif görüş; yargıçlar Ranzoni, Yudkivska, Kūris, Harutyunyan, Paczolay ve Chanturia ortak mutabık görüş; yargıç Kūris ayrı bir mutabık görüş açıklamıştır.